

1: Horsens Kommune er projektejer og SKAL skabe kontinuitet (fri passage) i Gudenåen ved Vestbirk Camping:

Kravet står i Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter (§5 og bilag 1, se herunder) og stammer fra Vandrammedirektivet, der blev vedtaget i år 2000.

§ 5. Kommunalbestyrelsen skal inden for kommunens geografiske område gennemføre de foranstaltninger, der inden for kommunernes ressort er fastlagt i bilag 1-4, jf. dog stk. 3 og 4 og §§ 6 og 7. Foranstaltningerne skal efter lovens § 19, stk. 3, være operationelle senest 3 år efter, at de er fastlagt, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Foranstaltninger til begrænsning af forurening fra punktkilder, som skulle være gennemført i henhold til vandplanen for planperioden 2009-2015, skal være gennemført senest den 30. oktober 2016.

Stk. 3. Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning kan med henblik på opfyldelse af de fastlagte miljømål, jf. bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, på anmodning fra en kommunalbestyrelse og efter en konkret vurdering, herunder af muligheden for finansiering, træffe afgørelse om, at kommunen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, hvis disse andre foranstaltninger er dokumenterbart lige så miljø- og omkostningseffektive som de fastlagte foranstaltninger.

Stk. 4. Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning kan på anmodning fra en kommunalbestyrelse og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at kommunen kan gennemføre andre foranstaltninger end dem, der er fastlagt i bilag 1-4, eller undlade at gennemføre sådanne fastlagte foranstaltninger, hvis styrelsen vurderer, at behovet for foranstaltninger er anderledes end forudsat ved fastlæggelsen af foranstaltningerne.

Stk. 5. Miljø- og fødevarerministeren foretager ved lejlighed de fornødne korrektioner af indsatsprogrammet, som afgørelser efter stk. 3 og 4 måtte give anledning til.

Bilag 1

Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter

Konkrete supplerende foranstaltninger for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn

Tabel 1. Vandløbsrestaureringer m.v.

Vandområde nr.	Kommune(r) og (evt.) navn på vandløb	Afgrænsende koordinater	Længde på vandområde (km)	Indsats
o10207	Horsens, Gudenå - Vestbirk Campingplad	X1: 543397, Y1: 6202523, X2: 543690, Y2: 6203746	2,37	Fjernelse af fysiske spærringer

Vandplanlægningen, der omtales i §2 i Bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, er udmøntet i Vandområdeplanen. I ”Retningslinjer for udarbejdelse af vandområdeplaner 2015-2021” kan man på side 52 læse følgende vedr. kontinuitet i vandløb:

Vandløbets kontinuitet

Spærringer, der bryder kontinuiteten og hindrer faunaens vandring i vandløbet identificeres ud fra de oprindelige kortlægninger i amterne, suppleret med overvågningsdata og efterfølgende kommunale tilbagemeldinger, bl.a. i forbindelse med de offentlige høringer af vandplanerne for første planperiode og forslag til indsatsprogram for anden planperiode.

Rørlægninger over 20 meter betragtes pr. definition som spærringer, da det for mange insekter er vist, at rørlægninger over denne længde begrænser insekternes muligheder for opstrøms flugt. Traditionelle fisketrapper opfylder som udgangspunkt ikke kravet om kontinuitet.

Der vurderes generelt at være tale om en spærring, hvor følgende krav ikke er opfyldt:

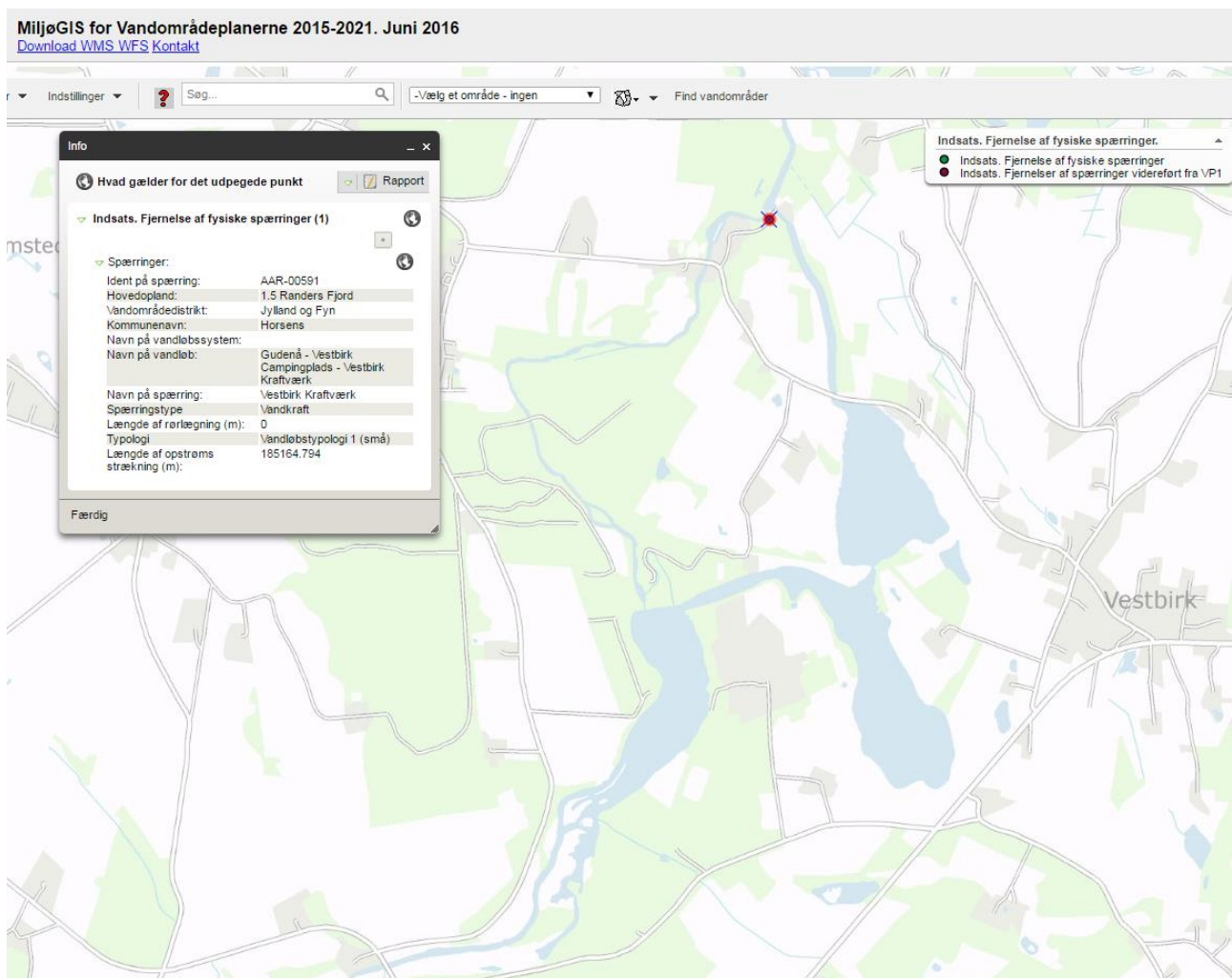
- *Som udgangspunkt bør vandløbsbunden være ubrudt uden menneskeskabte niveauspring (styrt m.v.) og med et fald så tæt på det naturlige i vandløbet som muligt.*
- *Allerede anlagte omløbsstryg uden om opstemninger skal være udført, så:*
 - ❖ *stryget er udført naturlignende med et fald, der så vidt muligt svarer til det naturlige for stryg i vandløbet.*
 - ❖ *opstemningen ikke medfører en stuvezone med væsentlige morfologiske ændringer (strøm, dybde, substratforhold) på længere strækninger af vandløbet.*
 - ❖ *kravene til vandindtag opfylder Faunapassageudvalgets anbefalinger (bl.a. bør den samlede reduktion af vandføringen i passagen i forhold til vandføringen i vandløbet opstrøms passagen som udgangspunkt ikke overstige 50 % af vandløbets medianminimumsvandføring (Qmm). Samtidig skal der i vandløbet altid opretholdes en minimumsvandføring på 50 % af Qmm.).*

Man kan finde hele landets indsatsprogram på internettet:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=vandrammedirektiv2-2016>

Fjernelse af fysiske spærringer er angivet ved prikker, selvom indsatsen vedrører en strækning.

Dette fremgår af en info-boks, man kan klikke sig frem til:

Staten vurderer og godkender projektets indhold og økonomi og indstiller til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, at projektet skal tildeles midler fra EU. Det er kommunerne, der som vandløbsmyndighed kan søge om tilskud.

Det blev pointeret, at kommunerne er forpligtet til at gennemføre indsatserne i et brev fra februar 2016:

Kommunerne er forpligtede til at gennemføre vandløbsindsatser, og der kan opnås tilskud til det

Vandplanernes (2009-2015) og de kommende vandområdeplaners (2015-2021) indsatsprogram omfatter blandt andet vandløbsindsatser. Langt de fleste af disse gennemføres ved frivillig medvirken fra lodsejere, hvilket er positivt. Erfaringen er, at kommunerne gør en stor indsats for at lave en frivillig aftale med lodsejerne, da man ikke ønsker at genere lodsejerne. På den baggrund er der siden 2010 gennemført ca. 800 indsatser i vandløb. Undtagelsesvist kan der være tale om at lodsejere ikke ønsker at medvirke til projekterne. Indsatsprogrammet er dog bindende for kommunerne, idet det er vurderet nødvendige for at sikre opnåelse af vandrammedirektivets miljømål om god tilstand. De er en del af Danmarks EU-retlige forpligtelse.

Kommunerne er derfor forpligtede til at gennemføre alle fastlagte indsatser, uanset om der kan opnås frivillig medvirken fra lodsejere. Vandløbslovens § 37 indeholder den fornødne hjemmel hertil. Forpligtelsen gælder alle indsatser medmindre Naturstyrelsen efter ansøgning har vurderet, at indsatsen ikke har den nødvendige forbedrende effekt eller at omkostningerne ikke står i rimeligt forhold til effekten.

Langt de fleste vandløbsindsatser i vandplanerne gennemføres således ved frivillig medvirken fra lodsejere. I nogle tilfælde har lodsejere dog ikke ønsket at indgå aftale med kommunen om gennemførelse af en indsats. Der har derfor været rejst spørgsmål om, hvorvidt indsatsen i så fald kan eller skal gennemføres uagtet dette, og hvorvidt der kan gives tilskud hertil. Nedenfor gennemgås visse forhold omkring problemstillingen:

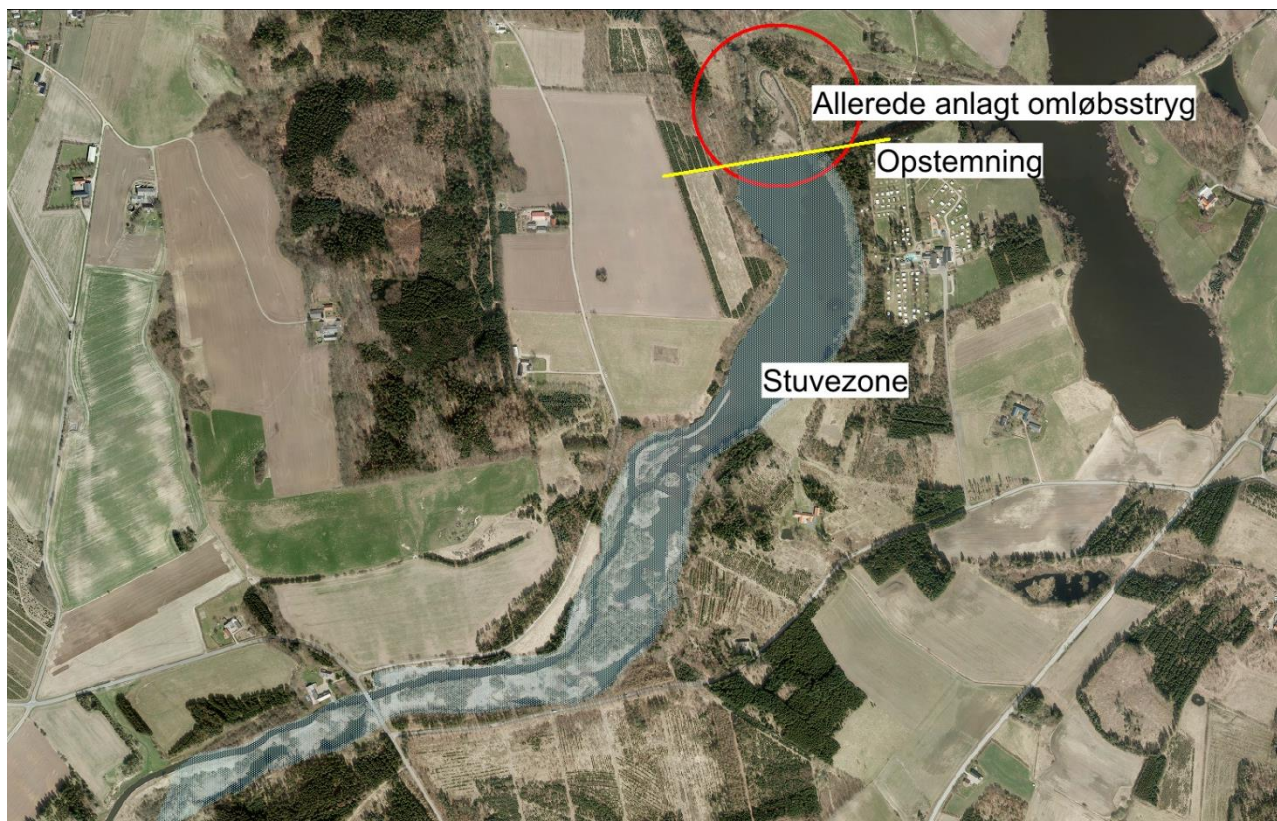
- Naturstyrelsen anbefaler kommunerne, at de som hidtil altid først forsøger at gennemføre indsatser ved frivillig aftale, og at kommunerne prioriterer disse sager før dem, hvor det ikke vurderes muligt.
- Det har ikke betydning for at opnå tilskud gennem den statslige tilskudsordning til vandløbsrestaurering, om indsatsen gennemføres ved frivillig aftale eller ej. Dette gælder også for muligheden for at opnå tilskud til erstatning. Det er dog vigtigt først at søge om tilskud til erstatning før, at indsatsen gennemføres.
- En frivillig aftale om den fysiske gennemførelse af restaureringsprojektet afskærer ikke lodsejeren fra at få prøvet spørgsmålet om erstatningens størrelse ved taksationskommissionen. Om der kan indgås en aftale eller ej, har således ingen betydning for, om erstatningens størrelse kan afprøves ved kommissionen.

2: Der må ikke være en kunstig opstuvning af vand (sø) i Gudenåen:

På side 52 i ”Retningslinjer for udarbejdelse af vandområdeplaner 2015-2021”, der er gengivet ovenfor, står der:

- Allerede anlagte omløbsstryg uden om opstemninger skal være udført, så:
 - ❖ opstemningen ikke medfører en stuvezone med væsentlige morfologiske ændringer (strøm, dybde, substratforhold) på længere strækninger af vandløbet.

Dette er netop tilfældet ved Bredvad Sø, som det er forsøgt gengivet på denne figur:

Her er der i 1992 lavet et omløbsstryg for at skabe passage. Men da der stadig er en kunstig opstuvning i Gudenåen, opfylder den gamle løsning ikke vilkårene for fri passage.

3: Der må maksimalt løbe 970 l/s udenom den frie passage ($\frac{1}{2}$ medianminimum):

970 l/s er det halve af den beregnede median for minimumsvandføringen. Median er et matematisk begreb, der minder om et gennemsnit, men det er det ikke. Hvis man ønsker at finde median for minimumsvandføringen og derfor eksempelvis måler vandføringen i Gudenåen hver dag i 40 år, så skal den mindste vandføring hvert år findes og værdierne skrives op i rækkefølge med den mindste først og den største til sidst. Derefter finder man værdierne i midten af denne talrække (d.v.s. værdi nummer 20 og 21) og tager et gennemsnit. Det er medianen. Og fordi der er tale om den mindste værdi hvert år, så kaldes den for medianminimum.

Der er ikke målt vandføring ved Bredvad Sø, men længere nedstrøms ved Voervadsbro er den målt hver dag i 40 år, og medianminimum her er beregnet til 2372 l/s for perioden 1976 til og med 2015. Denne værdi kan man bruge til at beregne medianminimum ved Bredvad Sø. Der er nemlig en god sammenhæng mellem vandføring og oplandets størrelse. Oplandet er det område ovenfor målestedet, hvorfra regnvand vil ende med at strømme til målestedet. Når man kender begge stationers oplandsstørrelse, kan man ved almindelig forholdsregning omregne 2372 l/s ved Voervadsbro til 1945 l/s ved Bredvad Sø. Det halve af denne median er 972 l/s, der afrundes til 970 l/s p.g.a. usikkerheder i metoden.

At det netop er $\frac{1}{2}$ medianminimum, der maksimalt må løbe udenom den frie passage, er fastsat i Bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering:

Bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering

§ 5. Ved Styrelsen for Vand- og Naturforvaltnings vurdering af ansøgninger om tilskud til gennemførelse af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering gælder følgende kriterier:

- 9) Ved fjernelse af fysiske spærringer må faldet ikke overstige 10 ‰ og brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5. Ved etablering af omløbsstryg, dimensioneres stryget således, at der opretholdes mindst 50 % af medianminimumsvandføringen i stryget samtidig med, at der ikke må fjernes mere end 50 % af medianminimumsvandføringen fra stryget. Stk. 1, nr. 3, finder tilsvarende anvendelse.

For at være helt sikre på den praktiske betydning bad Horsens Kommune Miljø- og Fødevareministeriet bekræfte vores opfattelse af teksten, hvilket de gjorde med dette svar fra d. 15. september 2016:

Det er ikke muligt at fravige fra kriteriet om de 50 % Qmm, modsat visse andre kriterier jf. § 5. stk. 3. Der kan derfor ikke gives tilsagn til et realiseringsprojekt, som fraviger kravet om, at opretholde mindst 50 % af Qmm i stryget samtidig med, at der ikke fjernes mere end 50 % af Qmm fra stryget.

4: Faldet skal være under 10‰ i den frie passage: 10‰ betyder, at et vandløb på 1000 meter har et fald på 10 meter.. Dette krav står også i Bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering (se ovenfor). Det hænger sammen med at selv de svageste dyrearter skal have mulighed for at bevæge sig frit op og ned gennem vandløbet. Kravet får betydning for længden af omløbet.

5: Kanosejlads skal stadig være mulig gennem Naldal og Vestbirk søerne

I ansøgningsproceduren om finansiering af projektet kan man oplyse om aktiviteter, der finder sted i dag, men som vil blive påvirket af projektet. I ansøgningen opstilles et budget for de såkaldte afværgeforanstaltninger, der skal iværksættes, for at aktiviteten kan fortsætte uændret efter realisering af projektet. Landbrugs- og Fiskeristyrelsen tager herefter stilling til, om de vil give tilsagn om midler til afværgeforanstaltningerne. Det drejer sig typisk om færdsel i området, og som eksempel kan nævnes vadestedet for heste ved Den Genfundne Bro. I Vestbirkprojektet drejer det sig om kanosejladsen.